

8. Рассошенко Ж.В. Парентеза как часть когнитивного изучения языка / Ж.В. Рассошенко // Язык, сознание, коммуникация. – М.: Макс Пресс, 2001. – С. 111 – 115.
9. Селіванова О.О. Лінгвістична енциклопедія / О.О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2011. – 844 с.
10. Фосслер К. Грамматика и история языка: к вопросу об отношении между «правильным» и «истинным» в языковедении / К. Фосслер // Международный ежегодник по философии культуры. – М.: Логос, 1910. – С. 167– 172.
11. Adamzik K. Probleme der Negativität im Deutschen: Studien zur zeitgenössischen Grammatikographie. – Münster: Nodus publ., 1987. – 430s.

In the article the cognitive-discursive features of parenthesis in the system of expressive syntax are analyzed. It is constructively mentioned that nowadays cognitive-discursive paradigm is defined by linguists as one of the most progressive methods of research. Up to present day, the expressive syntax of East-Slavonic languages was not considered as the independent phenomenon of cognitive linguistics, therefore the initiation of new direction of such cognitive research is affirmed. As cognitive process, discourse accumulates conception and reproduction of information and its perception. Expressive syntax plays a great role for realization of this process. Just the expressive syntax organization of speech in Ukrainian, Russian and Byelorussian languages makes possible not only the presentation of information for a specific audience but also it uncovers the influence on addressee's opinion; it provides the adequacy of perception. Studying of interconnection of syntactic structure of the sentence and the over phrase unity is one of the most important item of discourse studying. Parenthesis is a part of means, which create discourse and form structural and semantic connection between its components. Structure of discourse components often doesn't correspond to building rules, which are defined by normative grammar. Expressions of real spoken language are getting changed and that happens because syntactic components «intrude» into their structure – parenthesis, which «break», «destroy» linear syntactic connections, and because of it structure becomes expressive. Analysis of theoretical and factual material of the article about parenthesis in East-Slavonic languages makes possible to distinguish such kind of it: category of referring, category of exemplification, category of deliberation. Parenthesis makes discourse more intelligible, visual, simpler for perception and expressive. Parenthetical insertions often include information, which corresponds to either background knowledge or connected with discourse in whole: they address listeners to well-known events and realize cognitive functions in such a way. Every parenthesis is based on the reflected in consciousness of Ukrainian, Russian or Byelorussian phenomenon, which is the invariant component of ethnolinguistic consciousness. As the invariant precedent-related elements of discourse expressiveness, parenthesis serve as valuable orients, which discover the way for understanding of a specific (Ukrainian, Russian, Byelorussian) linguistic culture. As the precedent-related phenomena, parenthesis with its expressiveness reflect the center of those knowledge and conceptions, which from national cultural dominant of ethnolinguistic consciousness.

Key words: expressive syntax, discourse, cognitive linguistics, parenthesis, East-Slavonic languages, normative grammar, ethnolinguistic awareness, linguistic culture.

Отримано: 9.11.2014 р.

УДК 821.161.2'42:32

Кондратенко Н.В.

НЕОЛОГІЗМИ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: СЕМАНТИКО-СЛОВОТВІРНИЙ АСПЕКТ

Статтю присвячено проблемам виникнення лексичних неологізмів в українській політичній комунікації останніх років. Окреслено стан вивчення неології в українському мовознавстві та пріоритетні аспекти дослідження нової лексики в текстах політичної проблематики українських мас-медіа з метою обґрунтування актуальності статті. На матеріалі текстів українських друкованих та електронних засобів масової інформації 2013–2014 років та лексикографічних джерел проаналізовано і представлено за лексико-семантичними групами лексичні неологізми.

Ключові слова: політичний дискурс, неологія, неологізм, лексико-семантична група, іншомовне запозичення, морфологічна деривація, семантична деривація.

Політична лінгвістика як порівняно нова галузь мовознавчих досліджень на пострадянському просторі набуває актуальності в контексті активного розвитку політичної комунікації та використання різноманітних вербальних політтехнологій. Події останнього року в Україні засвідчили необхідність ґрунтовного вивчення вербальних аспектів впливу та виявлення механізмів протидії новітнім технологіям маніпулювання масовою свідомістю. Теоретичні засади цього напрямку політичної лінгвістики було закладено в працях вітчизняних і зарубіжних психологів, політологів та комунікативістів (див. праці А. І. Власова, Є. Л. Доценко, С. Г. Кара-Мурзи, С. Московічі, А. М. Цуладзе та ін.). Значною мірою проблеми політичної комунікації висвітлено у працях російських лінгвістів О. С. Іссерс, М. А. Кронгауза, Й. А. Стерніна, І. Ю. Черепанової, А. П. Чудінова, О. Й. Шейгал та ін.), тоді як власне мовознавчі розвідки зокрема в україністиці, мають поодинокий характер (див. праці Ф. С. Бацевича, Т. Ю. Ковалевської, Н. В. Кутузи). Зважаючи на це, сучасний український політичний дискурс потребує ретельного лінгвістичного аналізу із визначенням основних тенденцій його розвитку та функціонування в умовах інформаційних війн та вербального впливу на свідомість реципієнтів, з чого випливає **актуальність** нашої наукової розвідки.

Мета статті – окреслити визначальні тенденції функціонування української мови в політичному дискурсі на лексичному рівні, що зумовлює розв'язання таких **завдань**: 1) проаналізувати нову політичну лексику в аспекті виникнення неологізмів та поповнення її запозиченнями з інших мов; 2) кваліфікувати лексичні інновації за семантичними характеристиками; 3) виявити основні тенденції словотворення лексичних неологізмів в українській політичній комунікації.

Матеріалом дослідження слугували тексти ЗМІ і виступи й промови політичних діячів, оприлюднені за період 2013–2014 років. Додатково залучено матеріали словника А. Нелюби та Є. Редька «Лексико-словотвірні інновації (2012–2012)» [6].

Термін «неологізація» традиційно пов'язують з одним із розділів мовознавства – неологією (В. Г. Гак, Н. З. Котелова, Ю. С. Сорокін, О. А. Стишов, Н. В. Стратулат та ін.) – та використовують для найменування «сукупності неологізмів» [2, 58], тобто витлумачують неологію як науку про нові слова (неологізми та okazіоналізми). Проте сформульована нами проблема неологізації набагато ширша, оскільки охоплює не лише лексичний рівень мови. Так, О. В. Сенько зазначає, що процес неологізації «веде до появи інновації насамперед на рівні лексики, а також на рівнях інших підсистем» мови, тому в широкому значенні неологію потрібно розуміти як «науку про нові явища мовної системи загалом» [7, 1]. Ґрунтуючись на такому визначенні неології, ми вживаємо термін «неологізація» на позначення процесів виникнення нових мовних явищ та одиниць у системі української мови та в мовленні, що зумовлює розмежування мовних та мовленнєвих інновацій та уможливлює розширення проблем неології за рахунок залучення граматичних одиниць і категорій. Неологізація в політичному дискурсі насамперед пов'язана з процесами появи нових слів та розвитком нових мовних явищ у політичному мовленні.

За семантичними характеристиками лексичні інновації поділяємо на такі лексико-семантичні групи:

1) назви осіб – учасників політичної комунікації. Одна з найчисленніших груп, що охоплює як назви безпосередніх учасників політичного процесу (політиків різних рівнів, пересічних громадян країни, так і збірні номінації). Виокремлюємо такі різновиди номінацій особи:

- номінації осіб за національною ознакою: *укр, рашист, новорос*, напр.: *У Москві рашисти закидали посольство України в РФ димовими шапками* (Тиждень, 17.03.2014);

- номінації осіб за приналежністю або прихильністю до певної політичної сили: *кличківці, правосеки, ляхкісти, порошенківці, риги*, напр.: *Порошенківці витратили на виборну агітацію майже 100 млн. грн.* (Експрес, 16.10.2014);

- номінації осіб за характерними ознаками зовнішності або поведінки: *тітушка, тушка, ватник, кіборг*, напр.: *Ціла зграя “тітушків” чинила безчинства в неділю і у Києві* (Високий замок, 26.10.2014);

- номінації осіб за функціями, які вони виконують у політичній комунікації: *каратель, ополченець, кнопкодав, каруселіст*;

- номінації конкретних політичних діячів: *Циклоп* (Н. Шуфрич), *Няш-Мяш* (Н. Поклонська), *виломен* (О. Ляшко), *Лаврушка* (С. Лавров), *Дона* (М. Добкін), *Гена* (Г. Кернес), напр.: *Дона і Гена покинули Україну* (Експрес, 22.02.2014);

- збірні найменування політичних сил або політичних угруповань: *хунта, опоблок, єврокоаліція*, напр.: *Російські телеканали буквально за один день забули про київську «хунту»* (Телекритика, 14.09.2014);

2) назви політичних процесів: *євроінтеграція, імплементація, люстрація, донбасизація*, напр.: *Україна та ЄС починають імплементацію асоціації* (УкрІнформ, 1.11.2014);

3) назви територій та країн: *ДНР* (Донецька народна республіка), *ЛНР* (Луганська народна республіка), *Єврозона*, *Мордор*, *Гейропа*, напр.: *Визнання Кремлем незаконних «виборів» терористичних організацій «ДНР» і «ЛНР» в порушення мирного протоколу, підписаного зокрема й російською стороною, є фактичним оголошенням війни* (Телеканал ICTV, 3.11.2014);

4) назви політичних явищ: *євромайдан*, *автомайдан*, *холодомор*, *гумконвой*, *євросанкції*, напр.: *Четвертий гумконвой повернувся до Росії* (УНІАН. 1.11.2014);

5) назви нових політичних партій та об'єднань: *Самопоміч*, *Правий сектор*, *ЗАСТУП*, напр.: *Один із лідерів партії «ЗАСТУП» Олександра Шереметьєва зазначила, що «ЗАСТУП» розробив унікальну комплексну програму реформ, у якій покроково описав найболючіші проблеми села й конкретні шляхи їх розв'язання* (ТСН. 3.10.2014).

За кількісними показниками найбільше неологізмів зафіксовано в ЛСГ «найменування особи» – понад 40%, найменше – ЛСГ «назви політичних партій» – 7%, що зумовлено екстралінгвальними чинниками, а саме потребою називання відповідних реалій. Виникнення нових номінацій особи за має в українському політичному дискурсі одну особливість: переважають назви з негативною конотацією на позначення політичних опонентів або окремих політиків. Здебільшого це назви прихильників та представників двох протилежних таборів, що можна розмежувати як за ставленням до нової української влади та обрання європейського шляху розвитку країни: з одного боку, *ватники*, *колоради*, *рашисти*, *кацапотролі*, *орки*, а з іншого – *бандерівці*, *укри*, *укропи*, *бандерлоги*, тощо. М. А. Кронгауз називає такі лексеми «словами ненависті» [4], що містять оцінний компонент у семантичній структурі, тому не потребують додаткових аксіологічних позначок у політичному тексті. З часу виникнення у побутово-розмовному дискурсі ці лексеми поступово розширили сферу функціонування й на ЗМІ та політичне мовлення, наприклад, назва новинного сюжету ТСН телеканалу «1+1»: *Кінець Інтернету в Росії. «Тролі» та «ватники» вже прощаються з мережею* (ТСН. 19.09.2014). Для порівняння наведемо цитату з висловів російського режисера та кіноактора М. Михалкова: «Одеса – це бандерівське місто, а одесити – бандерлоги».

За походженням новітня політична лексика утворена двома шляхами: по-перше, це іншомовні запозичення, по-друге – утворення нових слів на основі питомої української лексики [3]. Іншомовні запозичення, або «зовнішні входження» [5, 11] представлені в політичному дискурсі переважно термінами, що мають походження з давньогрецької або латинської мови, проте запозичені через англійську мову, напр.: *люстрація*, *імплементація*, *легітимізація*, *анексія*. На думку О. А. Стишова, «інтенсивний приплив і функціонування, а також порівняно швидке засвоєння неологізмів – іншомовних входжень – зумовлені загальними процесами європеїзації та інтернаціоналізації лексичного складу сучасних мов» [8, 22]. Запозичена лексика використовується насамперед для найменування політичних явищ і процесів, що раніше не мали місця або не були характерними для українського політичного простору, тому з появою або поширенням відповідних явищ виникла потреба в їх номінації, напр.: *Люстрація в Україні потрібна, але за іншими правилами, які відповідають Конституції, практиці Європейського суду у численних люстраційних справах та іншим міжнародним стандартам* (Українська правда. 6.10.2014).

Другий шлях неологізації лексики – це актуалізація морфологічної та семантичної деривації. Традиційний спосіб словотворення – морфологічний – зберігає свою продуктивність у політичному дискурсі, де представлено домінантні способи утворення нових слів:

1) афіксальний спосіб творення в політичному дискурсі виявляється насамперед на рівні префіксації та суфіксації. Префіксація представлена достатньо широко: *антимайдан*, *антипутінець*, *псевдовибори*, *псевдовлада*, *квазідержави*, *демаркація*, *недоевропейський*, *постмайданний*, *мегамайдан*, *суперукраїнець*, напр.: *...Росія проведенням псевдовиборів «дозаморозила» цей конфлікт, зауваживши, що у будь-який момент може знову його розпалити, аби збільшити тиск на українську владу* (Українська правда. 3.11.2014). О. А. Стишов фіксує підвищення продуктивності префіксів та префіксоїдів *супер*, *анти*-, *де*-, *ре*-, *пост*-, *над*-, *не*-, *міні*-ще з початку ХХІ ст., при цьому наголошує на переважанні запозичених словотвірних формантів [8, 18]. Суфіксальний спосіб творення здебільшого реалізований на основі питомої української лексики з відповідними словотвірними елементами, наприклад, суфікс суб'єкта дії *-ець*: *бандерівець*, *тимошенківець*, *прошечківець*, *свободівець*, *путінець* тощо. Серед суфіксальних новотворів переважають субстантиви та лексеми з оцінним значенням *лукашизм*, *майданутий*, *хунтан*, *азарівка* тощо: *Ні консолідації, ні патріотизму не буде, якщо суспільство буде бачити односторонні поступки, здачу території, капітулянтство, що межує зі зрадою національних інтересів, і що лише провокує агресора до нових захоплень* (Експрес. 25.10.2014);

2) основоскладання, словоскладання та аббревіація охоплюють різні варіанти об'єднання слів та основ в одній неолексемі, серед яких частотні поєднання слів або основ, різних за походженням – запозичених і питомих, напр.: *єврокомісія*, *єврозона*, *єврокозак*, *євроялінка*, *євромітинг*–

вальник, автомайдан, євроавтомайдан тощо, напр.: *Євроялинка на Майдані Незалежності в Києві стала одним з найпопулярніших символів новорічних свят цього року* (Українська правда. 12.02.2014). Цим способом утворено й експресивну лексику, що виникла внаслідок актуалізації мовної гри: *холодомор, кацаптролі, тігіпкоадент, жидобандерівець, майданофоб, Москвостан* тощо, напр.: *Чи влаштує нам Росія Холодомор?* (Обозреватель. 8.10.2014). До цієї групи й уналежнюємо неологізми, що виникли внаслідок універбації «відомих, а іноді й нових розгорнутих синтаксичних структур, що засвідчує зростання ролі прагматизму, економії лінгвальної енергії, компресивної функції мови» [8, 16–17], напр.: *гумконвой* (гуманітарний конвой), *кнопкодав* (той, хто тисне на кнопки у Верховній Раді, депутат), *Опоблок* (опозиційний блок), *Мінздох* (Міністерство доходів і зборів), *Межипогріб* (Межигір'я, схоже на погріб) тощо. Ініціальна аббревіація представлена меншою мірою, але залишається продуктивною в політичному дискурсі, напр., *АТО, ДНР, ЛНР: Сили АТО відбили потужну атаку бойовиків на околицях Маріуполя* (ТСН. 4.11.2014).

За твердженням фахівців, морфологічний спосіб творення переважає, оскільки «найбільш регулярно лексичний склад сучасної української літературної мови поповнюється похідними, утвореними за допомогою морфологічного способу словотвору, який є продуктивним як для новотворів на базі власне української лексики, так і для словотвірної адаптації слів-запозичень. Переважна більшість нових слів (майже 81%) є наслідком морфологічного творення, а 19% – семантичні неологізми» [5, 11].

Семантична деривація насамперед передбачає розвиток нового значення у слова, при цьому переважають неолексеми, які виникли внаслідок процесу метафоризації, оскільки «чинником семантичних зрушень є зміна сфери функціонування лексичних одиниць, що зумовлено частковою детермінізацією під впливом екстралінгвальних чинників» [5, 15]. Л. В. Струганець виокремлює п'ять основних типів семантичної трансформації слів: «семантичні зміни у словах з однаковою кількістю значень; розширення семантичної структури слова; звуження семантичної структури слова; процеси утворення і зникнення омонімії; комплексні якісні модифікації значення слова» [9, 17]. У політичному дискурсі семантична деривація представлена як у загальних, так і у власних назвах, при цьому домінує розширення семантичної структури значення слова, наприклад, *ватники, бандерлоги, орки, хунта, Мордор, Новоросія* тощо: *Стрелков розповів, що буде з Путіним після зливу Новоросії* (iPress.ua. 17.06.2014). О. А. Стишов зазначає, що процес семантичної модифікації «поширюється на антропоніми, топоніми, які вживаються в переносному, узагальненому значенні, набувають ознак символів» [8, 15], тобто здійснюється апелятивізація, напр.: *путіни, бандери, порошенки, яценюки* тощо, напр.: *Світова спільнота має зробити все, щоб не допустити появи в Європі «нових бандер і шухевичів», в тому числі в Україні* (Експрес. 25.10.2014); *...мирний діалог. Зрозуміло, що не зі «стрелками», «абверами», «бєсамі» чи іншою нечистю* (П. Порошенко. Інавгураційна промова). Також актуальним є зворотний процес – онімізація, хоч він представлений меншою мірою.: *Порох* (П. Порошенко), *Циклоп* (Н. Шуфріч), *Пастор* (О. Турчинов); напр.: *Інавгурація Президента: Порох вирішив тривати порох сухим* (РИА. 7.06.2014). Загалом можна констатувати збільшення продуктивності семантичної деривації в політичній комунікації, що, на нашу думку, зумовлено розмиванням меж між політичним і побутовим дискурсами, коли основним джерелом словотворчості стають соціальні мережі та блоги відомих журналістів і політиків, де немає жорстких правил щодо нормативного слововживання та дотримання правил літературної мов. Цим пояснюється й поширення лексем, побудованих на ґрунті жаргонізмів, арготизмів, просторіччя та обсценізмів (*отсосенці, Лугандон, Підоросія, піндоси, пропагандони* тощо), широке функціонування яких у політичній комунікації засвідчує наявність їх у мовленні відомих політичних діячів країни (згадаймо, ситуацію з колишнім міністром закордонних справ А. Децицею, який виконав разом з протестувальниками непристойну пісню про президента Росії). Така тенденція демонструє загальну вульгаризацію українського політичного мовлення.

Сучасна політична комунікація також розширює межі семантичної деривації за рахунок прийомів мовної гри, внаслідок якої утворюються нові слова, напр.: *вишиватник, Даунбас, Луганда, ЄнаКІЇВе, кримнаш*. О. Л. Кирилюк наголошує на домінантній ролі «психологічних чинників та мотиваційних ознак» у творенні новітніх неологізмів та okazіоналізмів та пропонує власний аналіз окремих новотворів у світлі теорії мовних маніпуляцій [1, 315].

Крім окремих лексем, неологізація політичного дискурсу здійснюється і за рахунок утворення нової фразеології, що здебільшого становить двокомпонентні сполучення слів, утворені за моделлю повного узгодження з атрибутивними відношеннями «субстантив + ад'єктив» (понад 80%), напр.: *зелені чоловічки, аваківська реформа, ввічливі люди, російські найманці, самопроголошені республіки, мінський протокол, гібридна війна, Небесна сотня* тощо, напр.: *Гібридна війна Кремля проти України і ЄС: енергетичний компонент* (Дзеркало тижня. 23.10.2014);

Кримськими «ввічливими людьми» виявилися псковські десантники (iPress. 16.06.2014). Трапляються поодинокі випадки утворення політичної фразеології за іншими моделями з домінуванням атрибутивних відношень, напр.: *революція гідності, революція єдності, сектор люстрації, візитівка Яроша* тощо, напр.: *Візитівка Яроша б'є рекорди популярності в Інтернеті* (ТСН. 23.04.2014).

Отже, узагальнимо визначальні тенденції неологізації української політичної комунікації.

1. **Аксіологічність** виражається у масштабному виникненні емоційно забарвленої лексики на питомому ґрунті. У межах морфологічному способу переважають афіксація та аббревіація, у межах семантичної деривації – розширення семантичної структури слів, онімізація та апелятивізація.

2. **Орозмовлення та вульгаризація** політичного дискурсу виявляються в появі та залученні стилістично зниженої та нелітературної, зокрема обценної, лексики в політичній комунікації, навіть у мовленні політичних діячів і лідерів України.

3. **Посилення інтерактивності** реалізовано в домінуванні неолексем на позначення особи – суб'єктів політичної комунікації – поміж інших лексичних інновацій, що зумовлено можливістю безпосереднього спілкування представників різних політичних позицій у віртуальному просторі.

Список використаних джерел

1. Кирилюк О. Л. Мовні одиниці як зброя в суспільно-політичному протистоянні / О. Л. Кирилюк // Актуальні проблеми прикладної лінгвістики : [збірник наук. праць]. – Одеса : Букаєв Вадим Вікторович, 2014. – Вип. 1. – С. 314–319.
2. Колоїз Ж. Українська неологія: здобутки і перспективи // Наукові праці : Науково-методичний журнал. – Т. 105. – Вип. 92 : Філологія. Мовознавство : [матеріали Всеукраїнської наукової конференції «Еволюційні тенденції в мові – III»] (Миколаїв, 15 травня 2009 р.) / М-во освіти і науки України ; Чорноморський державний університет ім. Петра Могили. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2009. – С. 56–61. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.chdu.edu.ua/um/praci/92%28105%29/92-11.pdf>.
3. Кондратенко Н.В. Український політичний дискурс : текстуалізація реальності : [монографія] / Н. В. Кондратенко. – Одеса : Чорномор'я, 2007. – 156 с.
4. Кронгауз М. А. «Вырабатываются специальные слова ненависти» / М. А. Кронгауз. // Новая газета. – 2014. – Вып. 103 (14.09.2014). [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.novayagazeta.ru/society/65242.html>.
5. Мазурик Д. В. Інноваційні процеси в лексиці сучасної української літературної мови (90-ті роки ХХ ст.) : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня к. філол. н. : спец. 10.02.01 – українська мова / Д. В. Мазурик. – Львів, 2002. – 20 с.
6. Нелюба А. Лексико-словотвірні інновації (2012–2013) : Словник / А. Нелюба, Є. Редько ; за заг. ред. А. Нелюби. – Харків : Харківське історико-філологічне товариство, 2014. – 172 с.
7. Сенько Е. В. Неологизация в современном русском языке конца ХХ века : межуровневый аспект : автореферат дисс. на соискание ученой степени д. филол. н. : спец. 10.02.01 – русский язык / Е. В. Сенько. – Волгоград, 2000. – 40 с.
8. Стишов О. А. Динамічні процеси в лексико-семантичній системі та в словотворі української мови кінця ХХ ст. (на матеріалі мови засобів масової інформації) : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня д. філол. н. : спец. 10.02.01 – українська мова / О. А. Стишов. – К., 2003. – 34 с.
9. Струганець Л. В. Динаміка лексичних норм в українській лексографії ХХ століття : автореферат дис. на здобуття наук. ступеня д. філол. н. : спец. 10.02.01 – українська мова / Л. В. Струганець. – К., 2002. – 32 с.

This article is devoted to the problems of the emergence of lexical neologisms in Ukrainian political communication in recent years. Outlined state neologic study in Ukrainian linguistics and priority aspects of the study of new vocabulary in texts of political issues Ukrainian mass-media in order to justify the relevance of the article. In the material of Ukrainian print and electronic media 2013-2014 years and lexicographical source sare analyzed and presented for lexical-semantic groups of lexical neologisms. Found semantic features of lexical-semantic neologisms group «nomination personality», which is the largest in the collected material. An analysis of lexical-semantic groups' «names political processes», «names of territories and countries», «names of political phenomena» and «names of political organization». Analysis of each group of lexical it ems illustrated text appropriate examples. Within loan words traced ways tore charge in languages. Derivational neologisms features discussed within

the morphological and semantic derivation. Morphological methods of derivation of new vocabulary is represented by prefixes, suffix methods for the preparation, compounding and the abbreviation. The semantic derivation detected based on the enlargement processes of lexical meaning and its metaphorical transfer. The study thoroughly analyzed the latest neologisms, performing in mass media texts as a «hate words» and have a strong negative connotation. It is indicated that the expression axio logical in nominative units is manipulative potential and used to create an appropriate mage of reality. For the most part served as sources for the analysis lexicon that has emerge dand gained relevance in the Ukrainian-Russian information warfare 2014. Particular attention is paid neologism arising from language games in mass media texts. This article summarizes the main trend sof occurrence of neologisms in political discourse.

Key words: political discourse, neologic, neologism, lexical-semantic group, foreign borrowing, morphological derivation, semantic derivation.

Отримано: 1.11.2014 р.

УДК 811.161.2'38

Кульбабська О.В.

ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНИЙ РЕПЕРТУАР ПОТЕНЦІЙНИХ МАРКЕРІВ ІРОНІЧНОГО

У статті на матеріалі гуморесок та оповідань української письменниці діаспори Ганни Черинь розглянуто основні способи непрямого інформування в художньому тексті й мовні засоби створення іронічного ефекту.

Ключові слова: інформування, непрямі акти мовлення, комічне, іронія, іронічний смисл, іронічна модальність, іронічний ефект.

У мовознавчих студіях останніх десятиліть помітними виявилися тенденції до наукового осмислення, аналізу й опису різнорівневих лінгвальних фактів у проекції на мовну особистість їх творця й адресата, особливо з огляду на всі можливі типи й види спілкування, способи передавання інформації, умови, що породжують текст і підтекст тощо. У цьому аспекті значущості набувають непрямі способи інформації (непрямі акти мовлення), у межах яких ілокуція мовця через різні причини вербалізована опосередковано, тобто немає безпосереднього зв'язку між семантикою висловлень (інколи – і між надфразною єдністю) і значенням засобів їх вираження.

В українській мові з-поміж різних форм непрямого передавання інформації (через сарказм, лестощі, натяк і под.) найуживанішою є і р о н і я, що «найповніше відбиває сутність комічного, оскільки в ній зосереджена вказівка не тільки на суб'єктивне ставлення до об'єкта іронії (негативне, зазвичай насмішка), але й на логіку розвитку об'єкта в його співвідношенні із суб'єктом – на діалектику видимого і прихованого» [2, 13].

Багатоаспектний феномен іронічного здавна привертає увагу науковців, проте і досі глибинна й вичерпна кваліфікація зазначеного синкретичного явища залишається в колі актуальної проблематики сучасних гуманітарних парадигм і насамперед – лінгвістичної, оскільки безпосередній вияв гетерогенної природи іронічного відбувається на різних рівнях мовленнєвих експлікацій. Відповідні дослідження пов'язані з важливими питаннями мовознавства, зокрема зі співвідношенням об'єктивного та суб'єктивного в мовленні (В. Д. Шинкарук, В. А. Чолкан та ін.), транспозицією мовних одиниць (А. П. Загнітко, Н. В. Гуйванюк та ін.), імпліцитністю (Л. М. Невідомська), оцінною модальністю (Ю. М. Пацаранюк) специфічних текстових масивів тощо. Здебільшого такі праці присвячено: 1) лексичним і фраземним маркерам іронічного у просторі художнього цілого як функційного концентра (Ф. М. Білецький, Ю. І. Білодід, Л. М. Болдирева, А. П. Григорук та ін.); 2) синтаксичним засобам реалізації іронічної інтенції – від простого речення до тексту (С. Я. Єрмоленко, П. С. Дудик, В. С. Калашник, Ю. М. Пацаранюк, С. Т. Шабат-Савка, Л. О. Біятенко та ін.); 3) стилістичним фігурам як складникам аналізованої універсальної категорії (Н. Д. Бабич, І. Горченко, О. Калита); 4) прагмемам – сміховим домінантам у гумористичному дискурсі (Ф. С. Вацевич, В. Т. Бондаренко, В. І. Карасик, Т. М. Ковальова та ін.).

Актуальність теми нашого дослідження полягає в тому, що іронічна інтенція, визначена типом мовної особистості адресанта (автора й персонажа), потребує ретельнішого вивчення, адже це особлива характеристика комунікативної поведінки мовця, націленого на створення гумористичної ситуації для впливу на свідомість і дії співрозмовника.